

OBCHODU S CUKREM S UKRAJINOU

1. Dovozy do ČR za období 1999-2023

Období	Netto (kg)	Stat. hodnota CZK(tis.)
12/2012	20.000	216
02/2013	20.000	219
01/2014	2.000	49
01/2020	88.000	871
06/2020	5	2
07/2020	47	4
09/2022	198.000	3.993
10/2022	1.487.960	29.968
11/2022	2.393.200	48.211
12/2022	2.221.460	44.959
01/2023	1.217.840	24.586
02/2023	2.136.320	42.836
03/2023	2.572.560	49.841
04/2023	2.259.840	43.572
05/2023	5.021.590	94.410
06/2023	2.184.110	41.306
07/2023	44.700	1.037
08/2023	63.001	1.326
09/2023	508.080	9.481
10/2023	3.352.550	62.913
Celkem	12.139.340	242.479

Z uvedeného přehledu je patrné, že dovozy cukru z teritoria Ukrajiny v období 02/1999-11/2012 byly dle statistických údajů ČSÚ nulové. Za období 12/2012 - 09/2021 bylo dovezeno celkem 328 tun v hodnotě 5,4 mil. Kč. Návazně na celně tarifní opatření EU bylo od října 2022 do září 2023 **dovezeno již 22,1 tis. tun cukru** v hodnotě téměř 432 mil. Kč. Průměrně bylo do ČR za období h.r. 2022/2023 dovezeno 1,8 tis. tun měsíčně. Objem dovezeného cukru z Ukrajiny by dosáhl téměř 25 % objemů průměrných dovozů cukru do ČR z EU28(27) za období 2005/06 - 2022/23. Dovozy za období první čtyři měsíce h.r. 2022/2023 vzrostly díky zavedení celně tarifního opatření na dovozy z teritoria Ukrajiny oproti celkovým dovozům 02/1999 až 09/2022 o 9,2 tis. tun tj. o 2 783 %!!

V porovnání s vývozy cukru do teritoria Ukrajiny za období let 1999-2022 je patrný opačný trend. V období 02/1999 - 09/2022 bylo vyvezeno téměř 10,4 tis. tun, za období 10/2022 – 03/2023 bylo vyvezeno množství necelé 4 tuny. Z výše uvedených statistických dat ČSÚ je patrné, že vzájemný obchod s cukrem s Ukrajinou i před započítáním válečného konfliktu byl z pohledu obchodní výměny zboží mezi ČR a UA marginální.

Zdroj dat: ČSÚ prosinec 2023

2. Dovozy do EU za období 2010-2023

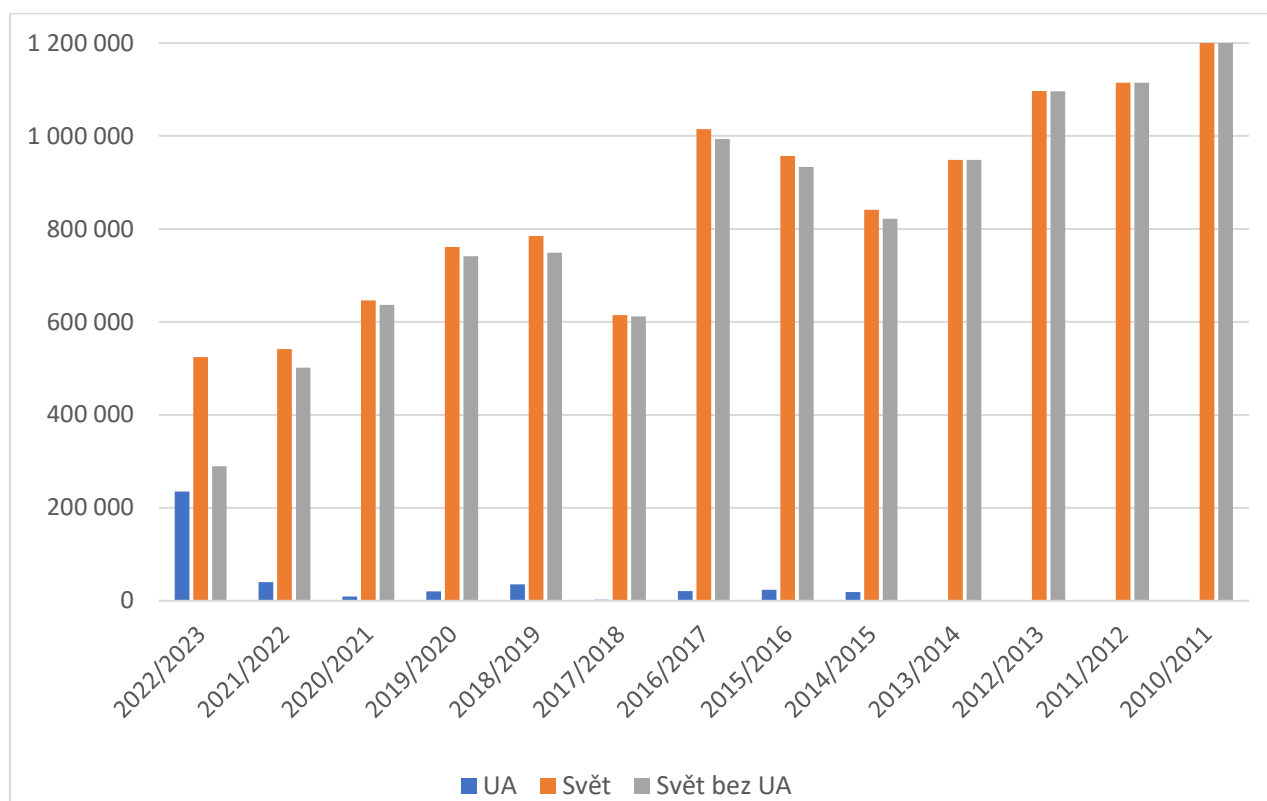
Období	množství (tuny)
	UA
2023/2024	56.100
2022/2023	406.777
2021/2022	40.172
2020/2021	9.404
2019/2020	19.996
2018/2019	35.714
2017/2018	2.452
2016/2017	21.164
2015/2016	23.529
2014/2015	19.090
2013/2014	3
2012/2013	330
2011/2012	0

Z uvedeného přehledu je patrné, že dovozy cukru z teritoria Ukrajiny do EU v období 10/2010-09/2022 byly dle statistiky EK 171,9 tis. t. Za období 10/2022-03/2023 bylo již dovezeno téměř 235 tis. tun. Z údajů EK vyplývá, že za předchozích 12 h.r. (2010/11-2021/22) byl celkový objem dovozu menší nežli za první šest měsíců roku 2022/23, to vše jako důsledek již zmiňovaného celně tarifního opatření EU. Průměrně bylo do EU za období h.r. 2022/2023 dovezeno 39,2 tis. tun měsíčně, což by při stávajícím tempu činilo téměř 469,8 tis. tun cukru. Objem celkem dovezeného cukru do EU v období 10/2010-09/2022 byl 10,5 mil. tun. Podíl dovozů z UA činil 1,63 %. Podíl cukru dovezeného do EU za prvních šest měsíců h.r. 2022/2023 dosáhl již nyní 44,8 %! Z uvedených dat vyplývá skutečnost, že dovozy cukru závratně narůstají do celé EU, přičemž je nepochybné, že jde o přímý dopad zavedení celně tarifního opatření na dovozy z teritoria Ukrajiny. Průměrný podíl dovozů cukru z Ukrajiny do EU na celkových dovozech do EU se z 1,63 % za období 10/2010 až 09/2022 navýšil za prvních 6 měsíců roku 2022/2023 na 44,81 % tj. o 43,18 %!

Zdroj dat: EK květen 2023¹

¹ <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardSugar/SugarTrade.html>

Graf 1: Dovozy cukru do EU (v tunách)

Zdroj dat: EK květen 2023²

3. Tarifně celní opatření na dovozy cukru do EU

Před vypuknutím válečného konfliktu na Ukrajině byl regulován dovoz cukru z Ukrajiny do EU prováděcím nařízením Komise (EU) č. 2015/2405 ze dne 18. prosince 2015 o otevření a správě celních kvót EU pro zemědělské produkty pocházející z Ukrajiny. Kvóta č. 09.6704 pro surový řepný cukr (CN 1701 12) a dále pro jiný než surový cukr (CN 1701 99) umožňovala **bezcelně** dovážet v období od 1. ledna do 31. prosince 2016 a pro každé následující období od 1. ledna do 31. prosince množství 20 070 tun cukru. Toto nařízení bylo zrušeno nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/1987³ ze dne 14. července 2020, kterým se doplňují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, pokud jde o složení a uvolnění jistot v rámci správy celních kvót na základě časového pořadí podání žádostí k datu 31.12.2020.

Nařízením EP a Rady (EU) č. 2022/870⁴ ze dne 30.5.2022 o dočasných opatřeních pro liberalizaci obchodu, která doplňují obchodní koncese použitelné pro ukrajinské produkty podle Dohody o přidružení mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejich členskými státy na straně jedné a Ukrajinou na straně druhé, pozastavilo účinnost nařízení EP a Rady (EU) č. 2015/478⁵ ze dne 11. března 2015 o společných pravidlech dovozu a do 5.6.2023 snížilo sazbu dovozního cla na cukr na nulu. Aktuálně Komise EU rozhodla o prodloužení dočasných opatření o další rok.

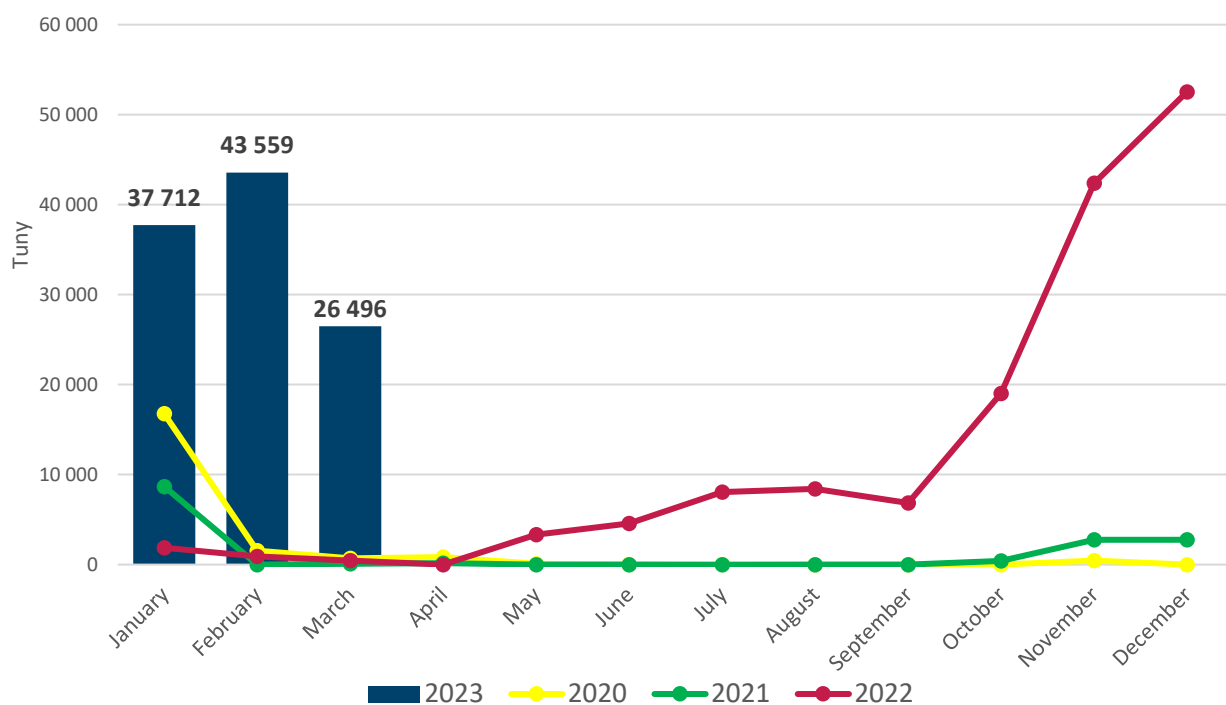
² <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardSugar/SugarTrade.html>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1987>

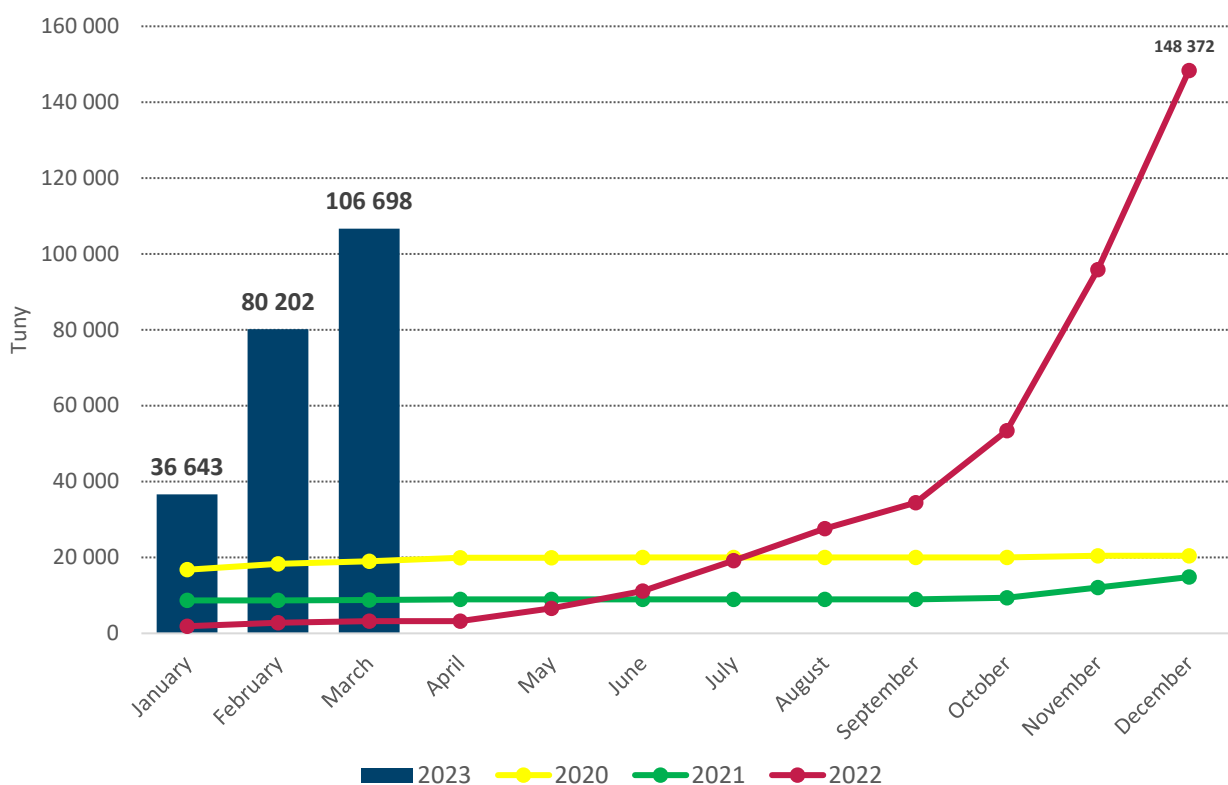
⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0870>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0478&qid=1683278741506>

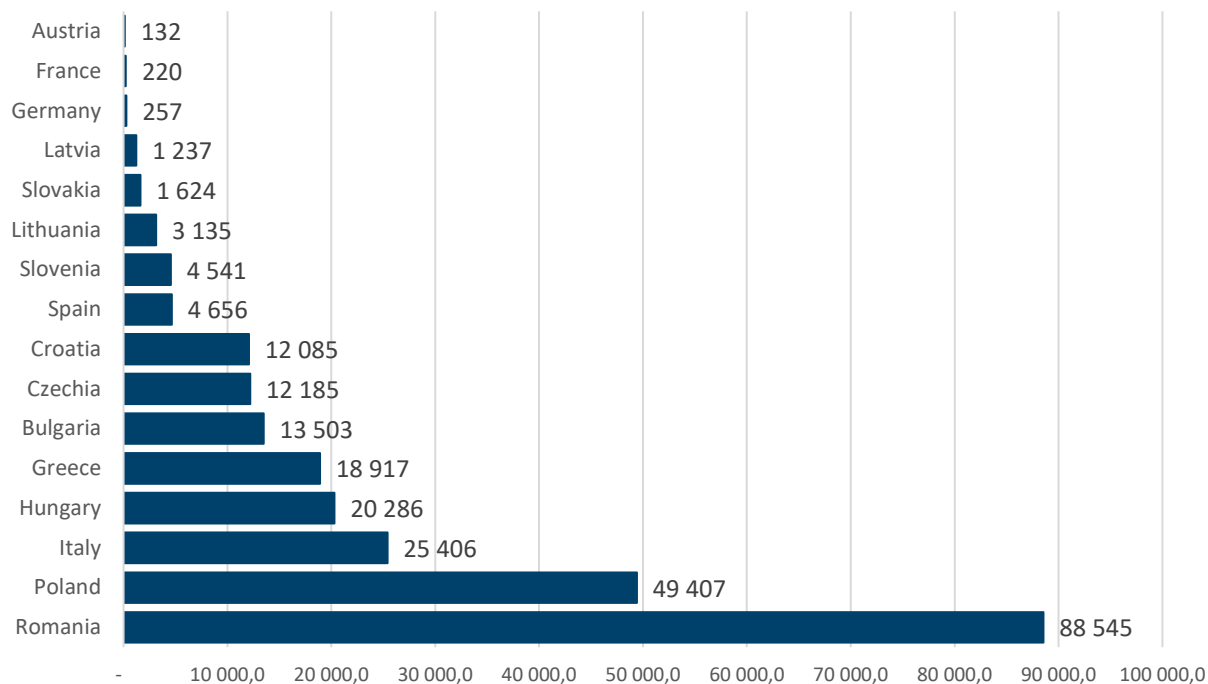
Graf 2: Kumulovaný dovoz z Ukrajiny do EU v letech 2020–2023

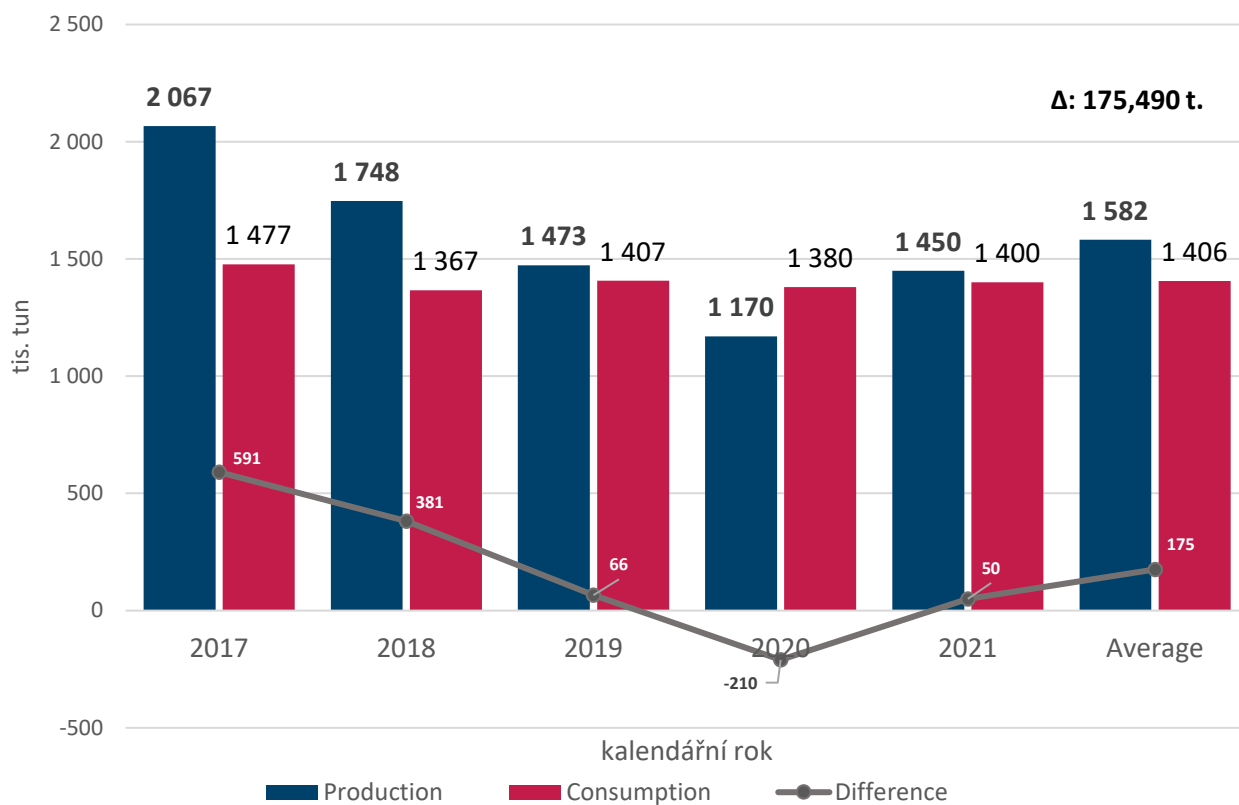
Graf 3: Měsíční dovozy do EU v letech 2020-2023

Graf 4: Dovozy do EU dle členských států za rok 2022 a první tři měsíce roku 2023 (tis. tun)

Graf 5: Pětiletý průměr výroby a spotřeby cukru na Ukrajině za období 2017 – 2021 (tis. tun)

4. Shrnutí

Na základě shora uvedených statistických údajů lze konstatovat, že bilance obchodu s cukrem mezi UA a EU/ČR za uplynulé období (ještě před započítáním válečného konfliktu) byla pro obě strany marginální. Trh EU nebyl s ohledem na platná celně tarifní opatření pro UA nijak atraktivní a objemem významný. Nicméně po dočasném zrušení cel na dovozy cukru do EU se zajímavou položkou stává. Dalším nepominutelným faktem je i skutečnost, že obchodní politika EU musí v rámci přijatých multilaterálních obchodních ujednání směřovat k bezpodmínečnému uplatňování politiky „pravidla čistého vývoze“. Smyslem tohoto pravidla je nejen omezování „spekulativních“ obchodů, které jsou mnohdy realizovány nadnárodními společnostmi, jejichž primární cíle nemusí vždy být shodné s národními výrobci. V praxi jde o to, že v dané zemi je vyrobeno menší množství, nežli je potřeba k zabezpečení dostupnosti dostatečného množství komodity na lokálním národním trhu, a i přesto je daná komodita vyvážena. Dochází tím ke zneužívání celně tarifních opatření, jejichž cílem má být podpora určitých subjektů. V minulosti docházelo k tzv. „swap-trades“, kdy se v rámci tarifně celních opatření EPA/EBA, CXL dovážel cukr (původem např. z Brazílie), který se nejprve dovezl do země, na kterou se tarifně celní opatření vztahuje a z této se vyvezl posléze jako cukr její provenience.

I přes velmi tíživou situaci, ve které se Ukrajina nyní nachází, je nutné vidět i fakt, že dovozy cukru z Ukrajiny do ČR/EU nejsou systémovým řešením, neboť i počet operujících cukrovarů v cukrovarnickém průmyslu Ukrajiny je válkou zcela jistě limitován a dle našeho názoru tak i výroba cukru je výrazně nižší. Případný vývoz cukru a jeho možný nedostatek, a tudíž i nárůst cen v samotné Ukrajině dle našeho názoru ukrajinským obyvatelům ku prospěchu není.